

контексті партнерської взаємодії; компромісної взаємодії, комунікативної толерантності тощо.

Зауважимо, що синергетична платформа професійного діалогу з майбутніми вихователями окреслює суб'єктну спрямованість фахової освіти, яка ставить у центр освітнього процесу особистість здобувача освіти; розглядає студента в якості суб'єкта навчання; пропонує свободу самореалізації та саморозвитку особистості в освітньо-предметному середовищі; розглядає викладача та студента як відкриті системи, здатні до розвитку суб'єктності академічної спільноти [6].

У ході професійного діалогу на основі консенсусу між викладачем та майбутнім вихователем здобуваються знання щодо змісту фахової підготовки до методичної роботи у ЗДО у процесі вивчення фахових методик; особливостей освітньої роботи з дітьми дошкільного віку; типів фахової взаємодії учасників освітнього процесу тощо.

ЛІТЕРАТУРА

11. Богуш А. М. Комунікативно-мовленнєвий супровід професійно-спрямованого мовлення майбутніх фахівців дошкільної освіти. Зб. наук. пр. Пед. науки. М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2014. Вип. 65. С. 220-224.
12. Найда Р. Г. Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в у мовах педагогічних коледжів: (монографія). Харків: «Діса плюс», 2022. 356 с.
13. План відновлення. Освіта і наука, 2022 (Електронний ресурс) : <http://surl.li/gvrbr>
14. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (затверджено наказом Міністерства економіки України №755 – 21 від 19 жовтня 2021) (Електронний ресурс) : <http://surl.li/bkzbz>
15. Психологічний словник. Авт.-уклад. В.В.Синявський, О.П.Сергеєнкова / За ред.Н.А. Побірченко. Київ: Науковий світ, 2007. 27 с.
16. Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Зб. наук. пр. за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 205-річчю Університету Ушинського (6 червня 2022 року, м. Одеса)

КРЕАТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ

Пріма Д. А.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Гогой Т. Д

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

У нормативно-правових документах (Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, концепції Нової української школи) акцентується на тому, що пріоритетом держави є виховання такої особистості, яка усвідомлювала

б свою належність до народу, власне – до українського народу, до європейської цивілізації в її теперішності і перспективності, зорієнтованої на соціокультурну динаміку, підготовку громадян до життя і праці в сучасному динамічно змінному світі. Головною метою української освіти визначено створення сприятливих умов для розвитку особистості, творчої самореалізації кожної дитини. У зв'язку з цим змінюються й функції вчителя, його діяльність спрямовується на створення умов для саморозвитку суб'єктів учіння, формування й розвитку потреб та здібностей учасників освітнього процесу. Актуальною залишається проблема такої підготовки майбутнього вчителя, яка дозволила б йому з найменшими витратами часу і зусиль виховати кваліфікованого фахівця, здатного до творчої й результативної професійної діяльності.

У вимірах соціально-педагогічних вимог, які ставляться до випереджувального розвитку інноваційного простору у сучасній освітянській сфері, ключовим чинником залишається творчий учитель.

Передусім, вважаємо за необхідне з'ясувати наукові позиції щодо розкриття сутності терміну «креативність». При цьому акцентуємо увагу, що в науковій літературі поняття «креативність» нерозривно пов'язане з поняттям «творчість». Обидва поняття збігаються одне з одним, часто використовуються як синоніми. Причина цього і в походженні терміна «креативність» (від лат. creatio – творіння, від англ. creativity – творчий потенціал, творчі здібності). Як бачимо, в етимології терміну простежується наявність елемента творчості.

Педагогічна творчість (за С. Гончаренком) – оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання. Досягнення творчого результату забезпечується систематичними цілеспрямованими спостереженнями, застосуванням педагогічного експерименту, критичним використанням передового педагогічного досвіду. Педагогічна творчість стосується різних напрямків діяльності вчителя – проведення навчальних занять, роботи над організацією колективу учнів відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей, проектування особистості учня, вироблення стратегії і тактики педагогічної діяльності з метою оптимального виконання завдань всебічного розвитку особистості [1, с.326].

Засновник дослідження креативності Дж. Гілфорд довів, що ефективність вирішення проблем залежить не від наявних знань і навичок, що вимірюються інтелектуальними тестами, а від особливої здатності *«використовувати подану для розв'язання задачі інформацію різними способами й у швидкому темпі»*. Таку особливість було названо *креативністю*.

Ф. Баррон зробив такі узагальнення щодо сутності креативності:

1) креативність – це *здатність* адаптивно реагувати на необхідність у нових підходах і нових продуктах та дозволяє усвідомлювати нове в існуванні, хоча сам процес може носити як свідомий, так і несвідомий характер;

2) *створення* нового творчого продукту передусім залежить від особистості творця й сили його внутрішньої мотивації;

3) специфічними властивостями креативного процесу, продукту й особистості є їх *оригінальність, самостійність, валідність, адекватність завданню* й ще

одна властивість, що може бути названа *придатністю* – естетичною, екологічною, оптимальною формою, правильною й оригінальною на даний момент;

4) креативні *продукти* можуть бути дуже різні за природою: нове рішення проблеми в математиці, відкриття хімічного процесу, створення музики, картини або поеми, своєрідне розв'язання соціальних проблем [2].

Ми поділяємо підходи науковців (А. Матюшкін, А. Семенова [3] та ін.), що не можна ототожнювати «творчість» та «креативність», адже сутність поняття креативності походить від інтелектуальних та особистісних властивостей індивіда на відміну від сутності творчості, яка передусім пов'язана з діяльністю людини. Так, у своїх доробках А. Матюшкін розмежовує творчість та креативність на прикладі відмінності потенційної відповідності мети діяльності її результату, як ознаки діяльності – форми активності. Так, для творчого акту характерні неузгодженість мети (задуму, програми) і результату. Творча активність, на відміну від діяльності, може виникати у процесі здійснення останньої й пов'язана з породженням «побічного продукту», що і є, зрештою, творчим результатом. Сутність креативності як психологічної властивості полягає в *інтелектуальній активності* й чутливості (сензитивності) до побічних продуктів своєї діяльності. Креативність, на думку автора, на відміну від творчості, відбувається не за принципами «тому що» або «для того, щоб, а – «незважаючи ні на що», тобто креативний процес є реальністю, яка спонтанно виникає і завершується. Крім того, творчість і креативність відрізняються такими особливостями: чутливістю, емоційністю, уявою, швидкістю мислення, спонтанністю, доцільністю, ірраціональністю, регуляцією з боку свідомості, іррелевантністю, оригінальністю мислення, стійкістю властивості, соціальною та особистісною значущістю, самоактуалізацією, продуктивністю, проблемністю, інноваційністю, інтуїцією тощо, які притаманні обом видам діяльності, але проявляються в різному обсязі, що є наслідком спільності походження цих процесів.

Отже, підсумовуючи викладене, ми визначаємо *креативність* як здатність особистості сприйняти проблему та, використовуючи найоптимальніші для цього можливості, створити новий, оригінальний продукт соціальної важливості. Поняття *творчість* розглядається нами – як свідомо активна діяльність людини, спрямована на відтворення та перетворення певних явищ дійсності. Креативність є більш широким та глибоким проявом творчості, оскільки передбачає й інтелектуальну діяльність. Креативності потрібно і можливо навчатися. Оволодіння методами пошуків нового й генерації оригінальних ідей, розвиток системного та діалектичного мислення, розвиток творчої уяви, фантазії, активна життєва позиція, розширення обріїв світосприйняття особистістю та підвищення рівня виконання завдань професійної діяльності – можливості, які надає особистості розвинена креативність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: «ЛІБІДЬ», 1997. 374 с.
2. Barron F., Welsh G.S. J. of Psychol. 1982. V. 33 P. 199–203.

3. Семенова А. В. Організація та управління самостійною роботою студентів як засіб підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців. Проблеми сучасної педагогічної освіти (Сер. : Педагогіка і психологія) : зб. статей. Ялта : РВВ КГУ, 2005. Вип.8. Ч.1. 298 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пріма Р. М.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

В умовах соціальних трансформацій, що спричиняє якісні зміни у розвитку професійної освіти, все більшого значення набуває формування професійного іміджу сучасного вчителя, і зокрема початкової школи, як потужної частини української інтелігенції, що через певний імідж дієво впливає на формування нації, і передусім, дітей, є своєрідною «візитівкою» конкурентноздатного, професійно мобільного вчителя Нової української школи. Нам імпує позиція Г. Брилль, згідно з якою освіта як «окультурення» покликана сприяти розкриттю того образу людини, що міститься в ній самій, виховувати й навчати її з урахуванням як її власних цілей і внутрішніх потенцій, так і всієї сукупності можливих наслідків, які спричиняють її включення у педагогічний процес [1].

Звертаємо увагу на неоднозначність трактування поняття «імідж» у науковому дискурсі. Конструктивно нам видається думка А. Калюжного щодо трактування іміджу як образу, уявлення, отриманого методом асоціацій, що наділяє об'єкт додатковими цінностями, які не мають підстав в реальних властивостях самого об'єкта, але володіють соціально значущістю для сприймання цього об'єкта [2].

Стосовно іміджу вчителя, то, за твердженням ученого, він не є калькою, розробленою в найдрібніших деталях, а є враженням, виробленим педагогічною, учнівською та батьківською громадськістю, який характеризується певним емоційним забарвленням, що складається на основі зовнішнього вигляду вчителя, його звичок, манер, характеру, вчинків тощо [3, с. 47].

Суттєвою нам видається точка зору Н. Гузій щодо характеристики поняття «педагогічний імідж» як полісемантичної категорії, що характеризує стиль професійно-педагогічної діяльності, манеру спілкування, уміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності. Науковиця наголошує, що суспільство висуває вимоги до професійного іміджу педагога, впливає на його зміст. Але із покоління в покоління незмінними залишаються такі якості ідеального педагога, як любов до дітей, учнів, студентів; високий професіоналізм, доброзичливість, ширість, вміння спілкуватися [4, с. 28].

Існує думка (Л. Ковальчук), що структура іміджу вчителя є полікомпонентною, а його головними складовими визначено такі: *внутрішнє «Я»* (внутрішній образ учителя, що відповідає обраному фаху та виявляється в його